

HOMEOPATİ UYGULAMALARINDA TIBBİ UYGULAMA HATALARI

Bilge GEÇİOĞLU¹

Ersel GEÇİOĞLU²

Didem Tuba AKÇALI³

Aysun BARANSEL ISIR⁴

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü tarafından başlatılan Cambrella projesi ile çerçevesi çizilen Geleneksel Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp yöntemleri arasında Homeopatinin de yer alması, etik kurul izinlerini kolaylaştırmış ve prospektif kontrollü çalışmaların yolunu açmıştır. Bu durum çalışmaların son yıllarda yoğunlaşmasını açıklayabilir. Pubmed veri tabanında sadece homeopati kelimesi ile arama yapıldığında günümüze kadar 6,202 yayın karşımıza çıkmaktadır (Pubmed, 2022). Bu yayınların 2000'e yakınının son 10 yılda yapıldığı ve yayın kalitesinin arttığı görülmektedir.

Ülkemizde Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan çalışmaların bir uzantısı olarak Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Daire Başkanlığı kurulmuş ve Homeopatiyi de içeren Geleneksel ve Tamamlayıcı tıp Yönetmeliği yayınlanmıştır. Diğer

1 Dr., Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, bgecioglu@yahoo.com,
ORCID iD: 0000-0001-8244-899X

2 Dr., Gazi Üniversitesi Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Araştırma ve Uygulama Merkez,
egecioglu@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0003-2114-0574

3 Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD, Algoloji BD, ,
didemakcali@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0003-3590-5531

4 Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD., aybaransel@yahoo.com,
ORCID iD: 0000-0002-0550-3470

Sonuç olarak, homeopatik uygulamalar, hastayı bütünsel olarak ele almayı gerektirir. Hastanın tıbbi geçmişi, mevcut klinik durumunu, hastalığın olası seyri, uygulanan tüm tedavilerden kaynaklanabilecek etkileşim ve komplikasyonları değerlendirebilmek önemlidir. Halihazırda literatüre yansımış homeopati ve tıbbi uygulama hatası ile ilgili vaka olmadığı gibi yargıya yansıyan vaka ya da karar da mevcut değildir. Dünyada hekim dışında uygulayıcılar da mevcut olduğundan gerek kontaminasyon gerek se doz ile ilişkili vakalardan bahsedilmekle birlikte hangi maddenin hangi dozda alındığı, hangi analitik yöntemle tespit edildiği, hangi tedavileri hangi dozlarda eşzamanlı aldığı, istenmeyen etki veya sonucun hangi mekanizmayla ortaya çıktığı bilgisine ulaşılamamıştır. Farmakopesi ve materia medica rehberliğinde yapılacak uygulamalar oldukça seyreltilmiş dozlar olduğundan homeopatik remedilerle toksik dozlara ulaşmak oldukça zordur. Usulüne uygun olarak hazırlanmış remedilerin dozu ve potansi tıbbi zarara yol açabilecek nitelikte değildir.

Kaynaklar

1. Abbasi, J., Amid reports of infant deaths, FTC cracks down on homeopathy while FDA investigates. *Journal of the American Medical Association*, 317. 793–795.(2017)
2. Allen, H. C., *The Materia Medica by Henry C. Allen.*, <https://www.materiamedica.info/en/materia-medica/henry-c-allen/index> Son erişim tarihi (2022)
3. Anelli, M., Scheepers, L., Sermeus, G., van Wassenhoven, M., Homeopathy and health related quality of life: a survey in six European countries. *Homeopathy* 91. 18–21. (2002)
4. Aşçıoğlu Ç., *Tıbbi Yardım ve El Atmalardan Doğan Sorumluluklar*, Ankara, s.44-48.(1993)
5. Aviner S, Berkovitch M, Dalkian H, Braunstein R, Lomnicki Y, Schlesinger M. Use of a homeopathic preparation for “infantile colic” and an apparent life-threatening event. *Pediatrics* 2010;125;pp. e318-e323; originally published online January 25,;DOI: 10.1542/peds.2008-3515 (2010)
6. Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6225 Sayılı Kanun, Resmî Gazete yayımı Tarihi: 26/04/2011, Sayısı: 27916 <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110426-1.htm>, Erişim Tarihi 27.02.2022
7. Beşerî Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği, Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 11/12/2021, Sayı: 31686 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/12/20211211-5.htm> Son erişim tarihi 27.02.2022
8. Bilirkişilik Kanunu, 6754 Sayılı, , Resmî Gazete yayımı Tarihi 24/11/ 2016, Sayısı: 29898 https://bilirkişilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1772020155527EK_2_guncel.pdf, Erişim Tarihi 27.02.2022
9. Campell A. C., Apparent aggravation due to Pulsatilla. *Br. Hom J.* 68. 123–125.(1979)
10. Cengiz İ., Küçükay A., *Tıbbi Malpraktis, Tıbbi Malpraktisin Psikolojik Boyutları ve Özel Hastanede Çalışan Hekimin Tıbbi Malpraktisten Doğan Hukuki Sorumluluğu*, TAAD, Sayı: 37. 107 – 131.(2019)
11. Dantas F, Rampes H., Do homeopathic medicines provoke adverse effects? A systematic review. *Br Hom J.* 89, 35–38.(2000)
12. Davis EM: Risky business: medical discourse, breast cancer, and narrative. *Qual Health Res* 18. 65–76.(2008)

13. De la Cruz M, Hui D, Parsons HA, Bruera E, Placebo and nocebo effects in randomized double-blind clinical trials of agents for the therapy for fatigue in patients with advanced cancer. *Cancer* 116. 766–774.(2010)
14. Dipankar Chakraborti, Subhash Chandra Mukherjee, Khitish Chandra Saha, Uttam Kumar Chowdhury, Mohammad Mahmudur Rahman & Mrinal Kumar Sengupta (2003) Arsenic Toxicity from Homeopathic Treatment, *Journal of Toxicology: Clinical Toxicology*, 41:7, 963-967, DOI: 10.1081/CLT-120026518
15. Ek Ödeme Girişimsel İşlemler Listesi, <https://khgmekodemedb.saglik.gov.tr> > Eklenti > ek... XLS, Son erişim tarihi 27.02.2022
16. Enck P, Bingel U, Schaedlowski M, Rief W, The placebo response in medicine: minimize, maximize or personalize. *Nat Rev Drug Discov*. 12. 191–204.(2013)
17. Ernst E: Towards a scientific understanding of the placebo effects; in Peters D (ed): *Understanding the Placebo Effect in Complementary Medicine*. London, Churchill Livingstone. s.17–29.(2001)
18. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 27/10/2014, Sayı: 29158, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027-3.htm> Son erişim tarihi 27.02.2022
19. Gökcan H T, *Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki Ve Cezai Sorumluluk*, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara. s.163,164.(2014)
20. Grabia S, Ernst E: Homeopathic aggravations: a systematic review of randomized, placebo-controlled clinical trials. *Homeopathy* 92. 92–98.(2003)
21. Hahnemann S., *Organon of Medicine*, ed 5 + 6. Translated by Dudgeon RE & Boerliche W, ed 6. New Delhi, B. Jain Publishers.1-153. (2001)
22. Hakeri H., “Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğunun Şartları”, *Tıp Hukuku Dergisi*, Sayı 6, 17-44.(2014)
23. Hancı İ. H., *Malpraktis, Tıbbi Girişimler Nedeniyle Hekimin Ceza Ve Tazminat Sorumluluğu*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.109-110. (2006)
24. Hasta Hakları Yönetmeliği. Resmi Gazete No: 23420. Resmi Gazete Yayın Tarihi 01.08.1998. Son erişim tarihi 27.02.2022
25. Häuser W., Bartram C., Bartram-Wunn E., Tölle T. Adverse events attributable to nocebo in randomized controlled drug trials in fibromyalgia syndrome and painful diabetic peripheral neuropathy: systematic review. *Clin J Pain* 28: 437–451. (2012)
26. Hill G. Q., Ryu R. K., *A Primer to Understanding the Elements of Medical Malpractice*, *Semin Intervent Radiol*. 36:117–119. (2019)
27. *Homeopathic Pharmacopoeia of the United States*, <https://www.hpus.com/>, Erişim Tarihi 27.02.2022
28. Homeopati Eğitim Standartları, https://www.tdb.org.tr/tdb/v2/ekler/Mevzuat/SB_homeopati-sep-standartlari_02.10.2015.pdf Son erişim tarihi 27.02.2022
29. Homeopatik Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği, Resmî Gazete Tarihi: 24.12.2021, Sayı:31699 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39124&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim tarihi 27.02.2022
30. <https://www.vithoulkas.com/contributions-prof-george-vithoulkas/science-homeopathy>
31. Jekel JF, Katz DL, Elmore JG, Wild D M G, *Epidemiology, Biostatistics, and Preventive Medicine*, ed 3. Philadelphia, Saunders. (2007)
32. Kara M, *Tıbbi Uygulama Hatası Nedeniyle Yapılan Soruşturmalarda, 2009-2014 Yılları Arasında, İzmir Tabip Odası Onur Kurulu Tarafından Verilen Kararların Değerlendirilmesi*, YL tezi. (2015)
33. Kessler D P, Evaluating the Medical Malpractice System and Options for Reform, *J Econ Perspect*. 25(2): 93–110. (2011)

34. Kuenzli S, Grimaitre M, Krischer J, Saurat JH, Calza AM, Borradori L, Childhood bullous pemphigoid: report of a case with life-threatening course during homeopathy treatment. *Pediatr Dermatol* 21: 160–163. (2004)
35. Lockie A, *Encyclopedia of Homeopathy*. London, Dorling Kindersley, 2005.
36. Mevorah B, Orion E, Matz H, Wolf R, Cutaneous side effects of alternative therapy. *Dermatol Ther*.16:141–149. (2003)
37. Paterakis S, Bachas I, Vithoukias G, Statistical data on aggravation after the similimum. *Hahnemann Homeopath Sand*. 14: 155–159. (1990)
38. Polat O, Pakiř I, Tıbbi Uygulama Hatalarında Hekim Sorumluluğu, *ACU Sağlık Bil Derg*. 119-125.(2011)
39. Popova T: Homeopathic aggravations. *Br Hom J*. 80: 228–229. (1991)
40. Posadzki P, Alotaibi A, Ernst E, Adverse effects of homeopathy: a systematic review of published case reports and case series. *Int J Clin Pract*. 66: 1178–1188. (2012)
41. Pubmed Veri Tabanı, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=homeopathy>, Erişim Tarihi 27.02.2022
42. *Repertory of the Homeopathic Materia Medica*– June 30. (2008)
43. Rief W, Nestoriuc Y, Lilienfeld-Toal A, et al, Differences in adverse effect reporting in placebo groups in SSRI and tricyclic antidepressant trials: a systematic review and meta-analysis. *Drug Saf*. 32: 1041–1056. (2009)
44. Rossi E, Bartoli P, Bianchi A, Endrizzi C, Da Fré M, Homeopathic aggravation with Quinquagintamillesimal potencies. *Homeopathy* 101: 112–120. (2012)
45. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleřtirilmesi Hakkında Kanun, 224 Sayılı, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 12.01.1961 Sayı: 10705, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.224.pdf> Erişim tarihi 27.02.2022
46. Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İř ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete yayımı Tarihi 22/05/ 2014, Sayısı: 29007 <https://shgmetekikdb.saglik.gov.tr/TR,4424/saglik-meslek-mensuplari-ile-saglik-hizmetlerinde-calisan-diger-meslek-mensuplarinin-is-ve-gorev-tanimlarina-dair-yonetmelik-resmi-gazetede-yayimlamistir.html>, Erişim Tarihi 27.02.2022
47. Savař H, Tıbbi Malpraktis ve Komplikasyondan Doğan Sorumluluk, Sağlık Hukuku Makaleleri, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, s.260-293. (2012)
48. Savař H, Yargiya Yansıyan Tıbbi Müdahale Hataları, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara. (2013)
49. Stub T, Alræk T, Salamonsen A, The red flag! Risk assessment among medical homeopaths in Norway: a qualitative study. *BMC Complement Altern Med*. 12. 150.(2012) <http://www.biomedcentral.com/1472-6882/12/150>, Erişim tarihi 27.02.2022
50. Stub T, Kristoffersen AE, Overvag G, Jong MC, Musial F, Liu J. Adverse effects in homeopathy. A systematic review and meta-analysis of observational studies. *Explore (NY)*. 18(1):114-128. (2022)
51. Stub T, Musial F, Kristoffersen AA, Alraek T, Liu J. Adverse effects of homeopathy, what do we know? A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Complement Ther Med*. 26:146-63. (2016)
52. Stub T, Salamonsen A, Alræk T. Is it possible to distinguish homeopathic aggravation from adverse effects? A qualitative study. *Forsch Komplement med*.19. 13–19. (2012)
53. Stub, T. Safety of treatment provided by homeopaths – homeopathic aggravations, adverse effects and risk assessment. *NAFKAM skriftserie No.9*. Tromsø, UiT The Arctic University of Norway. (2013)
54. Swayne, J. *International Dictionary of Homeopathy*. London, Churchill Livingstone. (2000)

55. Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, Resmi Gazete yayımı Tarihi: 04/04/1928, Sayısı: 863, <https://www.saglik.gov.tr/TR,10385/sayisi1219--rg-tarihi04041928--rg-sayisi863-tababet-ve-suabati-sanatlarinin-tarzi-icrasina-dair-kanun.html>, Erişim Tarihi 27.02.2022
56. Taneri, G. Hasta Hakları, Bilge Yayınevi, Ankara, s.48. (2014)
57. The European Council for Classical Homeopathy, The Safety of Homeopathy. An ECCH Report. Norfolk, European Council for Classical Homeopathy. (2009)
58. Thompson E, Barron S, Spence D, A preliminary audit investigating remedy reactions including adverse events in routine homeopathic practice. Homeopathy, 93: 203–209. (2004)
59. Tıbbi Deontoloji Tüzüğü, Resmi Gazete yayımı Tarihi 19/02/ 1960, Sayısı: 10436, https://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&task=view&id=52&Itemid=31 Erişim Tarihi 27.02.2022
60. Vithoukas G, Science of Homeopathy, International Academy of Classical Homeopathy; 5th edition, 3-4: 13-148 (2009) ISBN-13 978-9608742932
61. Vithoukas G., van Woensel E., Levels of Health, Practical Applications and Cases. Athens, International Academy of Classical Homeopathy. (2010)
62. Vithoukas G: True but strange? Nature, 383. (1996)
63. Witt CM, Lüdtker R, Mengler N, Willich S , How healthy are chronically ill patients after eight years of homeopathic treatment? – Results from a long term observational study. BMC Public Health 8: 413. (2008)
64. World Health Organization, Safety Issues in the Preparation of Homeopathic Medicines. Geneva, World Health Organization. (2009)
65. Yılmaz H., Sağlık Hizmetlerinden Yararlanmanın Kısıtlanması ve Kısıtlamanın Yargısal Denetimi, Seçkin Yayıncılık, 1.Baskı, Ankara, Nisan s.48. (2011)